

Disbiluir, disburassi, vulgarismes locals on es combina la influència dels ll. *dissipatio, devoratio* (de la predicació) amb l'acció mútua d'ells dos, i sobre el fons dels verbs *abolir, disminuir*.

Disc, V. desc *Disceptació*, V. *acceptar* (CONCEBRE) *Discerniment, discernir*, V. *cerndre* *Disciplina, disciplinar, disciplinari, discipular*, V. *deixeble* *Discòbol, discòidal*, V. desc

DISCOL, pres del ll. tardà *dÿscōlus*, i aquest, del gr. *δυσκολος* 'malhumorat, de tracte desagradable'. □ 1.ª doc.: 1704 (alguns) *díscoles*; 1803, *díscolo*, Belvitges, Lab.

En grec està format amb el prefix pejoratiu *δυσ-*, i no pertany a la família de *χολή* 'bilis' (CÒLERA) sinó a la de *πέλωμαι* 'em trobo, tracto' i de *χολος* 'pastor, cuidador de' (*βού-χολος*, etc.).

Disconforme, V. *forma* *Discontinu, discontinuar*, V. *continua* *Discordança, discordant, discorde, discòrdia*, V. *cor* *Discórrer, V. córrer* *Discràsia, V. cràter* *Discreció, discrecional, V. cerndre* *Discrepància, discrepant, discrepar, V. crebar* *Discret, V. cerndre* *Discriminació, discriminar, V. cerndre* *Disculpa, disculpar, V. culpa* *Discurs, discursiu, V. córrer*

DISCUTIR, pres del ll. *discūtĭere* 'trençar', 'dissipar', 'decidir', derivat de *quātĭere* 'sacsejar'. □ 1.ª doc.: 1344, *Ordin. Pal.* del Cerimoniós.

I figura ja, en contextos de to ben popular en JRoig («sovint parlam / e discutim, / molt de partim / ---», *Spill*, 15197), Ant. Canals i altres clàssics valencians del S. xv. Que tenia encara una atmosfera llatina ho indica, però, el fet que anava acompanyat del participi ben llatí *discūtis, -ussa* [1353, *DAG.*], que després resta, substantivat amb el sentit de 'discussió', en textos històrics i legals dels Ss. xv-xvii.

DERIV.: *Discutible. Discutidor. Discutit. Discutiguera. Discussió* [1418], pres del ll. *discussio, -onis*.

La reducció de *quāt-* a *kuūt-* > *kūt-* és un fet de fonètica històrica general del llatí arcaic, per la degradació de les vocals breus i no travades quan deixen de ser inicials. La mateixa llei van sofrir els altres derivats de *quater* emplaçant un prefix —*accutere, concutere, excutere, percutere, succutere*—; aquests en part deixaren descendència hereditària en romànic, i d'alguns tractem separadament en altres articles d'ací i del DCEC (*acudir, sacudir, SACSEJAR* o *sac-sar*). Posarem, però, ací, els següents.

Concussió [c. 1500, *Cauliac*], ll. *conciſsio, -onis*, 'agitació, sotragada', 'extorsió', derivat de *conciſtere* 'sacsejar de ferm, fer trontollar'; *concussionari. Inconciſ, de inconciſsus* id., derivat de *conciſsus*, participi de l'anterior. *Conquassar* (*conciſsar*).

Del ll. *percūtĕre* 'pegar poderosament, copejar' ve el cat. *percuđir* (id. menys viu avui que antigament però no ben antiquat), que ja apareix en el S. XIII: (el dimoni) «*percodim* tota la casa, ixí d'aquí», *VidesR*

(f° 166v1, trad. *domum concutiens exiuit*, 486.2), «l'esperit maligne *percuđia* les parets», ib. (f° 265v1, trad. *pulsando*, 838) (altres exs. en el glossari). *Percuđida*. I els cultismes *percuđsió; percuđient; percuđissor*.

Algunes altres formes més o menys populars provinents d'aquest mot es poden veure en el DCEC, s. v. *cundir, recudir; AlcM cudir. Repercutir* [1695, *Lacavalleria*]; *repercutiment* [id.]; *repercuđsió, repercuđsiu. Excussió*.

Disenteria, disentèric, V. entero- *Disert, V. disertar* *Disfagia, V. jagòcit* *Disfamar, V. difamar* (FAMA) *Disfavor, V. favor* *Disforjo, disforme, V. deforme, -mar* (FORMA)

DISFRESSAR, 'dissimular l'aspecte d'una cosa', 'cobrir amb una màscara o un vestit de disfressa', en castellà *disfrazar*, port. ant. *disfraçar* (avui *disfarçar*) id., origen incert; com que la forma *desfrezar* va existir també des d'antic en castellà, i en totes tres llengües hispàniques el mot va tenir, des de molt antic el sentit de 'dissimular', és probable que es derivi de *fressa* i els seus congèneres amb el sentit de 'empremtes o pista (que deixa un animal, etc.): *desfressar*, que és la forma antiga, degué ser primitivament 'despistar, esborrar el rastre' i solament després 'desfigurar' i 'cobrir amb disfressa'; és versemblant que el castellà i el portuguès vagin rebre el mot, en tot o en part, del català (des d'on també va propagar-se a Sicília i Sardenya), cosa que explicaria la *a* d'aquests idiomes; pel que fa a *fressa*, es deriva del verb *fressar* 'marcar un rastre', ll. vg. *FRICĪARE 'fregar, refregar, esterrear', derivat per la seva part de FRICARE 'fregar'. □ 1.ª doc.: 1341.

La cronologia de l'aparició en les tres llengües ja és eloqüent: en català ja es documenta força sovint en el S. XIV; en castellà, per primera vegada c. 1460; en portuguès *disfrazar* segona meitat del S. XVI, *disfarçar* una centúria més tard; en sard i sicilià només n'hi ha dades del nostre temps.

Començo amb algunes cites catalanes d'interès que no vaig poder donar en l'article del DCEC (i n'hi afegiré més avall algunes altres): «La dona, cant se veu bella, si per amor de nostre Senyor *desfrezava* sa berllea e la lunyava de la vista dels hòmens, gran seria lo mèrit qu'en guanyaria envers Déu», Eiximenis (*Terç*, § 295). «Tirant se pensà que aquells fossen de l'Emperador, e per no ésser conegut e que se n'anasen, *desfrezà* la veu, per bé que la tinguéis, ab lo mal que passava, prou *desfrezada*, e dix: —Yo fuy, en mon temps, crestià batejat, e per mos pecats, vaig en molt gran pena: yo só esperit invisible ---», JoMartorell (pri., cap. 234; *NCL* IV, 68.1; *Riq.*, p. 687). «*Desfressar* o *dissimular los seus intents*: consilia sua dissimulare; *desfressar lo seu nom, lo seu llinatge, la sua condició; no me desfressen res, digau la veritat; desfressar les mercaderies*: merces adulterare ---; és un *desfressat*: és un dissimulat, versutus, fallax; *virtut desfressada, amistat desfressada*» i «*desfressa*: obra de desfressar o dissimular; *ab desfressa, desfres-*